

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Mailáth püspök a kath. tanítósághoz.

(Az erdélyi r. kath. tanítóegyesületek szövetségének közgyűlésén elmondott beszéd.)

Hazánk és egyházunk sorsa fölött aggódva jártam meg ma napkeltekor a csiksomlyói búcsújáró kegyhelyen azt a Kálváriát, hol évenként az odazarándokló székely nép hite, imája, hazaszeretete és reménye újabb és újabb erőt nyer Mária oltalmában. Önökre és családjukra imádságos lélekkel gondoltam a szent hegyen, melynek tövében egykor tanulmányait végezve és nevelkedve magukba szívták a vallásnak és hazaszeretnek érzelmeit, nemes életpályájuknak fenkölt szellemét.

Csend uralkodik a szent hegyen s ormáról az isteni béke sugarai ragyognak szét. De fájdalom, nincsen megnyugtató csend a völgyekben, nincsen boldogító béke az emberek szívében. A dícsőségtől és birtokvágytól megittasult népek a Kálvária keresztjétől a keresztrefeszítést s nem a szeretetet, nem az önuralmat, nem az igaz dícsőséget akarják megtanulni. Vagy nem a testvéri szeretetnek, nem a haladásnak keresztrefeszítése-e az elszomorító törekvés, amely nyilvánosan támadja és megsemmisíteni törekszik a vallást és a valláserkölcsi nevelést, vagyis azt a tényezőt, azt az alapot, azt a géniuszt, mely az ember lelkének nyugalmát, a nemzetnek és országoknak békéjét, fejlődését és nagyságát biztosítja? Nem a testvéri szeretet s nem a kultúra keresztrefeszítése-e az, hogy odakint a nemzetek között áldatlan harcok, véres háborúk dúlnak, amelyek népek és országok romlását, anyagi és lelki pusztulását vonják maguk után, hol az elcsúszott sírhalmába számtalan család és intézmény sorsa temetkezik s a lángoló falvakon, a fegyvertörmelékeken, a hátrahagyott vérnyomokon fennakad az országok gazdagsága, kereskedelme, ipara, nyugalma, haladása? Nem a testvéri szeretet és kultúrának keresztrefeszítése-e az, hogy idehaza a politikai tusában szétforgcsolódik nemzetünk ereje? Nem hazánk jövőjének és társadalmunk békességének keresztre-

feszítése-e az, hogy a tisztán üzleti szempontokra és az olvasóközönség emberi szenvedélyeire fektetett ujságok mindinkább tamadják a hitet, hogy elvegyék az embertől sok viszontagsága között is amaz egyetlen hű barátját anélkül, hogy helyébe megfelelő kárpótlást nyújtsanak képesek volnának?

És mindezek felett mintha ránk nehezedett volna az igazságos Isten sújtó keze: számtalan elemi csapás veszedelme alatt pusztul az emberiség és az egész természet.

E szomorú honi és külföldi események hátterében, a sötét szociálpolitikai keretek között mennyire biztatólag és örvendetesen hat reám az, hogy nagy terjedelmű egyházmegyéim buzgó tanítóit mai szövetségi közgyűlésünkön ily szép számban egybegyülekezve láthatom és ismét szeretettel s főpásztori elismeréssel köszönhetem a magyar nemzet tanítómestereit, akik a papsággal együtt teljesítik a népnevelés nagy munkáját, sokszor nélkülözések, sokszor lekicsinylések, sokszor mellőzések, sokszor elrejtett falvak ismeretlen határai, sokszor megromlott gazdasági viszonyok küzdelmei között, dolgoznak, ideget és erőt feszítenek, hogy munkájuk nyomán szebb jövő derüljön a nemzetre, hogy a keresztény kultúrát diadalra, a magyar hazában haldkoló testvéri szeretetet új életre keltsék, hogy kiemeljék a hitvallásos nevelés elveivel ezt a társadalmat az ellenségeskedés, kicsinyeskedő torzsalkodás, a nagyozolás, az elégedetlenség hullámaiból, hogy tudással, hittel, erős jellemmel és erős acéllá kovácsolt elvekkel lássák el a jövőndő nemzedéket, mely atyáink hagyományos híhűségétől és vagyonkájától el nem tántorodva, a kenyérkereset nehezebb napjaiban magyar becsületéről meg nem feledkezve, keresse egyéni és társadalmi, ideiglenes és örök boldogságát itt, a magyar föld határain belül. E munkában legyünk csakugyan szövetségeseink, tartsunk össze.

Minél inkább akarja szétszedni az ellenség nevelési elveinket, alapjainkat és alapítványainkat, nevelési javainkat és szabadságunkat, annál jobban ragaszkodjunk azokhoz. Minél jobban iparkodik őket verni közénk a tanító és tanító

egyenlőtlen osztályozása, annál inkább tömörüljünk a Mária-zászló körül, melyet elnökünk a keresztény népnevelés szimbóluma gyanánt bevezető beszédében oly szépen aposztrófált. Minél nagyobb akadályokat gördít elénk pályánk színvonalán a mindennapi élet, annál kitartóbbak, annál erősebbek legyünk a mi elszántságunkban. Minél jobban mellőztetünk, annál önfeláldozóbban dolgozzunk Istenért és hazánkért! Ne szórjanak szét a társadalmi külsőségek, kor- és rangkülönbségek, meddő politikai harcok és osztályok, hanem *tömörítsen minket a munkában a szent cél, az egységes elv: műveltté és boldoggá tenni a nemzetet, melynek oktatására küldettünk. Én úgy tudom és nem csalatkozom, hogy ebben a törekvésben mi, katolikus tanítók sohasem maradtunk más tanítótársaink mögött sem jellem, sem munka, sem képzettség dolgában, sem fajunk és hitünk szeretetében, sem tanügyi, sem társadalmi tevékenységünkben. Iskoláink minden szempontból felveszik a versenyt bármely más iskolával és nevelésügyi intézménnyel. Végezünk olyan munkát, mint az államiak ha nem jobbat. Azért mi sem méltányosabb, mint ama törekvés, hogy a hitvallásos iskolai tanítók épp oly elbírálásban és javadalalmazásban részesüljenek, mint az államiak.* Noha elismeréssel vagyunk mindazért, ami ez ügyben törvényhozás útján eddig is történt, de teljesen megnyugodva nem lehetünk mindaddig, míg az egyforma elbánást, a javadalalmazásban és kedvezésben való egyenlőséget ugyanazon törvényhozás útján biztosítva nem látjuk.

T. közgyűlés! Amily igaz hévvel hangsúlyoztam szövetségünk előtt az összetartást és láncadatlan kitartást a nemzeti kulturmisszió területén, épp oly hévvel kívánom és óhajtom szeretett tanítóimtól a belső, az egyéni összeszedettség, szíves figyelmükbe ajánlva példa gyanánt az öreg tanítók kipróbált hithűségét és munkakedvét.

Ennek a lelkületnek felhangolására és táplálására kívántam alkalmat szolgáltatni azzal, hogy ezekre a napokra lelkigyakorlatot tűztem ki a tanítók számára. Vegyenek részt abban minél többen, merítsenek lelket, kedvet, erőt életpályájuk faradalmihoz, jó elhatározásokat és nemes feltételeket: nehogy míg másokat tanítanak, önmaguk kifogások alá essenek Isten és embertársaik előtt.

Az Úr Jézus kegyelme és áldása legyen a szövet ség munkáján!

A gyermeki elme üdülése.

Irta: Szobolyovszky István.

Most, a nagyvakáció idejében, nem lesz érdektelen e téma címében foglaltakat rövidesen vázolni. Köztudomású, hogy a szoros értelemben vett szellemi munka valóságos munka s lényegében sokkal fárasztóbb, mint az izommunka, ennél fogva az egész esztendő át nem is vehető egyenlő mérvben igénybe, mert a szellemi munkának is megvan a

maga határa, ameddig mozoghat s melyet, ha átlép, különböző hibákat, rendellenességeket idéz elő.

Korunkban az elme sokkal nagyobb arányú munkát fejt ki mint valaha, amikor jobbra csak az izommunka érvényesült. Ujabbán az izmok munkáját hovatovább a gondolkodás foglalja le maga számára; ezzel az agykéreg szellemi központjai gyarapodnak ugyan, de a szervezet egyre satnyul. Ez a fejlődés semmiképp sem felel meg a természetesség követelményeinek, mert régi igazság: hogy csak ép és erős testben lehet ép és erős lélek. A test fejlesztése tehát nem áll összhangban a szellem fejlesztésével. Ha a test és a szellem fejlesztése teljesen összhangzó lenne, akkor nem találkozoznánk annyi ideges, gyenge akaratú, érzélgős, élvhajhászó, erkölestelen stb. egyénnel, mint most. Minálunk az elme leghosszabb időtartamú pihenése: július-augusztus hónapokra esik. Helyesen is. Amennyiben nyilvánvaló, hogy e két hónap hőmérséklete a többi hónapokéhoz viszonyítva a legmagasabb fokú. A fokozott melegről, hőről pedig tudjuk, hogy kedvezőtlenül hat az elme ténykedésére. A nagy melegben nemesak az izmok ernyednek el, de ezzel együtt az idegrendszer is sokat veszít rugékonyságából, mi káros hatású az elme működésére. Mezőgazdasági állam vagyunk, így tehát szociális szempontból is kívánatos a nagy vakáció, amikor a gyermek itt-ott segítőkezet nyújthat szüleinek.

A nagy vakáció az iskola szempontjából csak akkor értékes, hogyha a gyermek elméje megfelelő üdülésben részesül. Jelenleg azonban sok okot találunk, ami egyenesen elébe vág a gyermeki elme üdülésének. Az elme üdülésének föltételei közé tartozik: a jó levegőn való tartózkodás. Tudjuk, hogy a levegő az erdős, fás, virágos helyeken jobb, mint pl. a nagyvárosokban. Azért nyáron, a nagyvakációban, a nagyvárosi egyének közül azok, akik tehetik, felkeresik a jobb levegőjű vidékeket. De mitevők legyenek azok a szegény családok, amelyeknek anyagi s egyéb körülményei nem engedik, hogy helyüket egy jobb levegőjű hellyel cseréljék föl? Kénytelenek gyermekükkel a rossz, fűledt, füstös levegőben a nagy vakációban is tartózkodni. Hány sápadt, vézna, vérszegény, ideges gyermek ahítozik nyaranta jobb levegőjű vidék után!

Hazánkban eddigelé csak a Szünidei Gyermektelep-Egyesület s a «Vándordiakok» egyesülete gondoskodik a rászoruló gyermekek s ifjak nyaralásáról. Ez pedig édeskevéssé ahhoz, hogy a nyaralásra szorult valamennyi gyermek, ifjú kívánsága teljesüljön. Ezen a bajon, még pedig égető szociális bajon, elsősorban is az államnak kellene segítenie. Egyelőre legalább úgy, hogy kötelezővé tenné minden nagyobb városnak, melynek eddigelé a gyermekek számára megfelelő játszótér, üdülőhelye nincs, hogy egy ilyen térről multhatatlanul gondoskodjék, ahol az otthon maradt gyermekek és ifjak a nagyvakációban üdülhetnek; még pedig megfelelő felügyelet mellett. Azért hangoztatom a kellő felügyeletet, mert ezzel elejét vehetjük az esetleges baleseteknek s egyúttal megvédhetjük a jó gyermekeket a rossz, züllött gyermekek káros suggestióitól. A telepet nagyságához képest több részre lehetne felosztani, nevezetesen a 3-6, 7-10, 11-15 éves gyermekek számára. Gondoskodni kellene a telep közelében levő fürdőkről, zuhanyokról, továbbá a jó és a rossz idő elleni sátrakról. Példát vehetnénk Amerika és Anglia gyermekmentő és humanus rendszereiről, ahol nemesak a kiváló gyermektelepekről, hanem a szegény gyer-

mekek nyári táplálásáról is gondoskodnak. Az így gondozott gyermek friss, ujult erővel kezdi a tanévet. De ott nem is találunk annyi ideges gyermeket, mint iskoláinkban.

Azonban nemcsak a nagyvárosi, hanem kisvárosi és falusi gyermekek között is találunk olyanokat, akik nem tehetnek eleget az elme *üdülésének*. A mezőgazdasági munka sok helyütt nagyon is *kiszákmányolja* a gyermek erejét.

Marhapasztorkodás, répaszedés, ültetés, gyomlálás stb. mindmégannyi szipolyozó tényező. A mezőgazdasági nagy üzemek áruba kapják a gyermek erejét és azt lelketlenül kiaknazzák. A 8–10 éves gyermekek reggel 4–5 órától este 9–10 óráig valóságos robotmunkát végeznek, melyet nemcsak a gyermek egészsége, hanem iskolai kiképzése is megsínyli. Hol itt a szellemi üdülés? Az ily gyermek elesigázott idegrendszerrel kerül az iskolába. A gyermeknek a mezőgazdasági munkában való részvétele a nevelés szempontjából helyes, de csak akkor, ha szem előtt tartja a gyermek egészségét, erejét.

A tanulóknak patronázstevékenysége a jelzett anomáliák megszüntetésére is irányuljon.

A hangszeres templomi zene történelmi, esztétikai és egyházi szempontból.

Írta: *Dicenty Gyula.*

I.

Mint minden művészet, a zeneművészet is a valós termékeny talajából táplálkozott és fejlődött. A régi görögök és rómaiak minden törekvésüket oda irányították, hogy isteneiket minél nagyobb díszszel s pompával vegyék körül. A hatalmas, ma már csak romjaiban heverő athéni Parthenon, az antik művészet eme gyönyörű alkotása: Zeus, Apolló, Athéne, Hermes, Artemisz és a többi isteni szobrok mind a görögök vallásos érzületének köszönheték létüket. Úgyhogy elmondhatjuk, amit Kugler mondott (Kleinere Schriften, Band III. 231.): «A művészet összes kimagasló alkotásai a népek vallásos igényeiből és viszonyaiból nyerték eredetüket.» De egyszerűen hozzátehetjük: «A legmagasabb művészettel ott találkozunk, ahol a legmagasabb tartalom, a vallásos hit jut kifejezésre.» S ezért míg az antik vallások csak a mítoszoknak, a vallásregéknek alacsony nivójáig tudtak följutni, addig «a keresztény hitélet nem mythoszon, hanem Krisztus, az istenember történeti alakján, a megváltás nagy aktusán, szóval az egyház természetfölötti, de egyuttal történeti kialakulásán sarkallik».¹

Igy van ez a zeneművészettel is. Pl. a görög zene — különösen az erkölcsök romlása idején — érzékesiklandozó fényűzési cikké lett. S épen azért, hogy a zene megfeleljen magasztos hivatásának, az egyház mindig nagy gondot fordított arra, hogy a templomi zene alkalmas legyen Isten dicsőítésére s a hívők lelki épülésére; ellenben minden szubjektív indítóokot, csupán a gyönyörködtetésre irányuló törekvést — velevé az isteni szolgálatba — egyházellenes eljárásnak nyilvánított. Mert ne feledjük, hogy az ilyen esetekben az egyházi kultusz nem az Isten tiszteletét, hanem a materiálisztikus fölfogást, a

¹ Velics László S. J.: Vándorelőadásaim az egyh. művészetéről. Budapest, 1912. Kiadja a Szent István Társulat.

durva anyagelvűséget szolgálna.¹ Erre azonban az egyház sohasem törekedett, sőt inkább mindig azt hangoztatta: *Omnia ad maiorem Dei gloriam!* Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Ez a cél lebegett az első keresztények előtt, kikhez így írt a nagy apostol: «szólván egymás között zsolnárokkal, dicséretekkel és lelki énekekkel, zengedezvén és énekelvén sziveitekben az Úrnak.» Szt. Pál: Ephéz. 5, 19.) S a későbbi korokban is, amikor kiváló püspökeink (Nazianzi szt. Gergely konstantinápolyi, Flavianus antiochiai, Diodorus tarzusi, szt. Vazul cäsariai, szt. Ambrus milanoi püspök stb.) és egyházatyáink (szt. Jeromos, Arany-szájú szt. János, szt. Bernát stb.) megvétették az egyházi költészet alapját, a zene egyesülve ezen költészetrel, a legszebb ajándékot küldötte az Úr trónusa elé.

Az ilyen énekekről mondhatta szent Ágoston «Confessiones» c. munkájában: «Quantum fleui in hymnis et canticis tuis suave sonantis ecclesiae tuae vocibus commotus acriter. Voces illae influebant auribus et eliquabatur veritas tua in cor meum et exaestuabat inde affectus pietatis et currebant lacrimae et bene mihi erat cum eis.»² («Mennyit zokogtam himnuszaidon és énekeiden, mélyen meghatva azon dallamtól, melyet a te egyházaid kellemesen zengedezett. Azok a hangok füleimbe hatottak és szivembe csepegett a te igazságod s ettől föllobogott az ájtatosság érzelmé, majd könnyek patakzottak szememből; és mindez oly jól hatott rám.»)

Már ebből is láthatjuk, mily hatása volt annak az egyházi éneknek, melyre vonatkozólag Alexandriai Kelemen (+ 217 körül) «Paedagogos» c. művében (II. 4.) eképp tesz említést: «Mi csak egy hangszeret használunk, a béke igéjét; ezzel dicsérjük az Istent, és nem a psalter-, üstök-, trombiták- és sipokkal.

Tehát a vokális zene uralkodott ezidétt az egyházban és csaknem kivétel nélkül ezt használták templomainkban. Elvértve használtak ugyan egyes hangszereket, de nem annyira az egyházi ének kíséretéül (mert hiszen erre tökéletlen szerkezetűek voltak), hanem inkább csak az ének kezdőhangjának megadása céljából.³

Már ekkor találkozunk a mai orgonának bizonyos kezdetleges alakjával, de ezt nehézkes szerkezete miatt még nem használták templomainkban. De a VIII. században ide is bekerültek, bár még a hívőknek nem nagy lelki épülésére szolgáltak. Majd midőn nagyobb technika-fejlettséget ért el, mint az emberi hanggal legbensőbbben simuló hangszert, az egyházi ének kíséretére is fölhasználták.

A X. és XI. században már majdnem egész Európában elterjedt a «hangszerek királynője»; s mivel ez a hangszer a templomi használatra a folytonos fejlődés következtében nagyon is megfelelő lett, a többi hangszereket jórészt háttérbe szorította s az orgona lett az egyház egyedüli hivatalos hangszere.

¹ V. ö. Járosy Dezsőnek «Az egyh. zene és a papság» c. m. 7. l.-t.

² L. Szent Ágoston ezen munkájának latin kiadását. Közzétette Leo Jos. Martin 1894-ben. 204. o.

³ Különbön a keresztények mindentől, ami a pogány szokásokra emlékeztetett, irtóztak, mégis, hogy ők is részesüljenek némi világi örömben, a papok megengedték a társas vendégeskedések, agapéek alkalmával a lant és kithara használatát; de egyszersmind hozzáették: verum amatoria quidem procul absint cantica, vagyis a pogányok kicsapongásaitól tartózkodjanak.

(Die Orgel ist das eigentliche und einzige offizielle kirchliche Instrument. P. Krutschek: Die Kirchenmusik, 132. l.) A többi hangszerek közül jobbara csak a psalteriumot, az ebből fejlődött klavikordot és a lantot használtak az egyházi ének kíséretére is; ez az utóbbi hangszernak az orgonával együtt külön tabulatúrája (hangjelzése) volt. Majd a vonós hangszerek föltalásával ezek is tért hódítottak az egyházi zenekarokban.

Az egyház ugyan nem tiltotta meg ezen hangszerek használatát, de elrendelte, hogy azok csakis az ének kíséretére szolgáljanak.¹ Így volt ez a XVI. századig. Ekkor éri el az egyházzenei stílus legmagasabb szintjét Orlando di Lasso és Palestrina képviselőiben. Ugyanekkor egy hatalmas áramlat ömlik át egész Európán: a reformáció, mely az egyházi zenére is hatást gyakorol, sőt nagy zenetörténelmi változásnak lesz előidézője. S ezt a változást nem hárítja el a vallásbéke sem; a hangszeres zene elválnak az énektől s nem vesz föl vallási motívumokat. Ezen elvilágiasodott zenéből fejlődik egy új stílus, a monódia, mely alapul szolgál az operai műfaj kifejlődésére.

Ezalatt a protestantizmus körében tovább folytatódik az egyházzenei fejlődés, melyről aztán Bach és Händel közvetítésével szinte önként kinálkozik az átmenet a világi zenéhez. De akkor már az egyház zeneművészete a világ szolgálatába megy át, annak céljait segíti elő, s az előadási mód is teljesen a világi fölfogást lépteti előtérbe. Helyesen jegyzi meg Lavotta Rudolf nem régiben kiadott s szíves fogadtatásban részesült Általános Zenetörténetében a 86. oldalon: «Tényleg e korban a művészek nem vallásos szükségből fordultak az egyházi stílus felé, hanem inkább a vallásos témák inspiráltak műalkotásra. A végső cél nem egyházi, hanem művészeti szempontok szolgálatában állott.»

A vokális zenétől elszakadt hangszeres zene Haydn, Mozart és Beethoven működésének hatása következtében hatalmas fejlődésnek indult. S mivel egyrészt az egyház az eféle irányzattal lépést nem tartott, másrészt pedig a világi zeneművészet — szinte erőszakkal — az egyház szentélyébe hatolt, beállt az egyházzenei hanyatlás, melynek hosszú időn át tartott és még mindig fönnálló romboló hatásával szemben Witt Ferenc 1867-ben IX. Pius jóváhagyásával Németországban megalakította a «Cecilia-Egyesület»-et, melynek föladata az egyházi zene terén fölmerült visszaélések kiküszöbölése s a liturgikus egyh. zeneművészetnek az őt megillető magaslatra való fölemelése.²

Mielőtt áttérnénk az egyháznak a hangszeres templomi zenét illető állásfoglalására, vizsgáljuk a dolgot esztétikai szempontból.

Mint általában az esztétikában, a zenei szép meghatározásánál is sokféle lehet a definíció. Az egyik modern iskola pl. így határozza meg a szepet: «Szép az, ami az érzékeknek hízeleg, s legszebb, ami a legnagyobb érzéki gyönyört nyújtja». Azonban ez a fölfogás a matérializmus érzéki keretén belül mozog s minden természetfölötti vonatkozástól eltekint. Nem keresi a lelket, nem lépi át az anyag határát. Míg a keresztény fölfogás szerint «a Szép-keltette

tetszésnél» nemesak hogy «nem szabad hiányozni a magasabb vonatkozásnak, mely közvetve, vagy közvetlenül az Istenig emelkedik», hanem még az anyagi dolgok esztétikájában is akkor éri el az ember tetszésének igazi kielégítését, ha a dolgot úgy tekinti, «mint az örök Szépség kisugárzását s benne vehicolumra talál ugyanazon örök cél felé».

Ha vizsgáljuk az egyes művészeteket metafizikai szempontból, azt tapasztaljuk, hogy végigmenve az építészetben, szobrászatban, festészetben és a zeneművészetben, a legtöbb lelkiséget ez utóbbiban találjuk.¹ De itt meg egy különös akadály állja útját az igazi természetfölötti célnak: az alanyiség, mely minden művésze ellenére is csak szubjektívizmus marad. A világi zene szépségének fölismerése az egyén lelki-világától függ, míg az egyházzenei szép fölismerésénél, minthogy ennek az egyháziasság fő kritériumát is magán kell hordania, maga az egyház tartja fönn magának a szubjektív ítéletet.

Most már könnyű megérteni, miért fél annyira az egyház a hangszeres zenének templomainkba való behozatalától. Miután az ének s a zene szeparációja beállott, a színpadi, a drámai, az operai zene fokozatos fejlődésével belőlük mindig több és több motívum jutott át az egyházi zenébe, melynek utóbb az lett a következménye, hogy templomainkban olyan botrányos állapot uralkodott, mely nemesak hogy nem egyháziasság, hanem még művésziességnek sem volt mondható. Erről a szomorú körülményről így emlékezett meg XIV. Benedek pápa (1740. 58.): «Szent Ágoston az áhitat következtében könnyeket hullatott amikor hallotta az igazi egyházi éneket; talán manapság is sirna a templomi zene hallatára, de nem az áhitattól indítatva, hanem a fájdalom miatt.»

Gyöngelméjű gyermekek.

Irta: Éltés Mátyás.

Mily szomorú és szörnyű csapást jelentenek e szavak: gyöngelméjű gyermek! «Szemük van és nem látnak, fülük van, de nem hallanak»; a szép, jó, nemes iránt fogékonysággal nem bírnak, mert az ember nagy ékességétől, nélkülözhetetlen kincsétől: az ép értelemről vannak ők ártatlanul megfosztva. Számuk 50 ezerre tehető hazánkban.

Rége e szerencsétleneket az emberiség hasznavehetetlen, elveszett tagjainak tartották; érettségük évezredek óta mi sem történt. Életük sivár tengődés volt. A csavargók, koldusok, züllöttek, tolvajok, prostituáltak, boszorkányok stb. nagy részt ezek sorából került elő.

Korunk érdeme, hogy a gyöngéket, az ügyefogyottakat is emberszámba veszi, számot tart munkájukra és külön e célra berendezett intézetekben megfelelő gyógyító-nevelés által hasznos, munkás embereket igyekszik nevelni a gyöngelméjűekből. A kir. áll. kiségitőiskolában évente átlag 200 ily gyöngelméjű gyermek részesül nevelés-oktatásban, akik az

¹ L. Bogisich M.: A ker. egyh. ősi zenéje a. m. 266 l.-t.

² Magyarországon is van «Cecilia-Egyesület», mely szintén a múlt század második felében s ugyancsak olyan célból létesült. Hivatalos lapja a «Kath. Egyh. Zeneközlöny». Szerk. Járosy Dezső, a temesvári papnevelő-intézet vicerektora.

¹ Nem lesz érdektelen Apponyi Albert grótnak a Kisfaludi-Társaságban tartott székfoglalójából idéznünk a következő sorokat: «A zene a művészetek közt az, ami a metafizika a tudományok között; az egyiket, valamint a másikat sok ú. n. pozitív elem üres játékanak nézi, holott valójában az ember lelkének legmagasabb szárnyalása.

iskolából kikerülve, kenyérkereső pályákra mennek. Az állami iskolán kívül a fővárosban 9 községi jellegű iskola van, ahol gyöngetehetségű gyermekek oktatásával foglalkoznak. Vidéki városaink közül Egernek 3, Brassónak 3, Debrecennek 2, Kecskemétnek 2, Csongrádnak 2, Nagybecskereknek 2, Szatmárnak 1 osztályú iskolája van gyöngetehetségű gyermekek számára. Szegeden, Marosvásárhelyt most van folyamatosan ily iskolák létesítése.

Érdekes a kisegítőiskolákból kilépett gyermekek további élete; a kilépett fiúk közt van cipész, szabó, kőműves, könyvkötő, bádgos, kárpitos, mázoló, kosárfonó, lakatos, asztalos, nyomdász, fodrász, továbbá gyári munkás, vasuti kocsisztító, szolga, mindenest, utcaseprő stb.; a leányok pedig mint varrónők, művirágkészítők, divatárúshók szolgálók, ápolónők, mindenestek vagy ezekhez hasonlóak keresik meg kenyerüket.

És e foglalkozási ágakon kellő támogatás mellett jól beválnak, szorgalmas és hasznos munkásoknak bizonyulnak. Támogatásuk azonban, különösen kezdetben elkerülhetetlenül szükséges, mert enélkül az utca, a rossz társaság, az alkohol, általában a szabad élet ezerféle csábítása az ő gyenge ellentállóképességüket hamar megtöri, visszaesnek és elzültennek.

Az iskolából kikerült gyöngelműű ifjak támogatására, irányítására és ellenőrzésére társadalmi akciót, bizottságot, jótékony egyesületet s több efélet alapítanak.

Feladata, hogy a gyöngelműű ifjakat képességüknek megfelelő munkaágakhoz, velük bänni tudó és akaró munkaadóknál helyezze el; hogy a munkaadót a gyöngelműű ifjúval való bánásmódra figyelmeztesse, a gyöngelműűek oktatásában kiváló munkaadót megjutalmazza vagy kitüntetésre ajánlja. A gyöngelműű tanoncok részére ipariskolát tartson fenn és önállósításukról, jogügyeik ellátásáról gondoskodjék. Állandóan ellenőrzi, ha kell ruházza, a rossz társaságtól óvja őket és a kizsákmányolásukat megakadályozzák stb.

Önállósításuk által számos munkást adnak a társadalomnak, akik nem tiltott módon vagy mások kegyelméből tengetik életüket, hanem akik becsületes munkával maguk keresik meg azt a csekélységet, amire szerény igényeik mellett a megélhetéshez szükségük van

SZEMLE.

Az erdélyi róm. kath. tanítók gyűlése. Az Erdélyi róm. kat. Tanítóegyesületek Szövetsége ez évi közgyűlését Csíkszeredán a r. k. főgimnázium tornacsarnokában július 15-én tartotta meg, mely közgyűlésnek kiváló fényt kölcsönzött gr. *Majláth* Gusztáv Károly erdélyi püspök úr ő excellenciájának jelenléte és a tárgyalásban való tényleges részvétele. Jelen volt még Hermann Antal egyetemi tanár, Meisel József brassói apátplébános, Lengyel Róbert kir. tanfelügyelő, P. Felician az ő pozsonyi énekkarával, Kassay Lajos főg. igazgató a tanári testülettel s mintegy 200 szövetségi tag, a főesperesekkel, papsággal, tanítók, tanítónók stb. A gyűlést megelőzőleg Zsögön Zoltán, Hosszu Ferenc és Miklós István személyében kiküldött 3 tagú bizottság meghívására püspök úr ő nagy-

méltósága a közgyűlésen megjelenvén, Zsögön Zoltán szövetségi elnök rövid tömörséggel, igazi, szívből jövő meleg érzéssel üdvözölte ő excellenciáját, kifejezést adván a közgyűlés bensőséges örömeinek a fölött, hogy ő nagyméltósága a tanítók munkálkodásának napját szívélyes megjelenésével örömméppé varázsolta. A főpásztori szív jóságának áldásait a Szövetségre továbbra is kérvén, apostoli tevékenységének hosszú időkre terjedő folytatását arra Istennek bőséges kegyelmét kívánja. Püspök úr ő nagyméltósága az elnöki üdvözlésre mondott válaszában egyebek között őszinte örömeinek adott kifejezést, hogy az «ő munkatársainak» munkálkodásában részt vehet. Rámutat azon törekvésekre, amelyeket a vallásos érzület s főleg a katolikus nevelésügy ellenségei kifejtének oly irányban, hogy ledöntsék azon oszlopokat, amelyeket a kath. anyaszentegyház iskolai és tanítói a haza és a nemzet boldogulására megalapoztak. És itt büszkén mutat rá azokra az öreg erdélyi kath. tanítókra és kántorokra, akik jó és balsorsban s közismert nyomoruságos helyzetükben is a vallásérvései nevelésoktatásnak hűséges és tántoríthatatlan harcosai voltak. Ezekre, mint követendő mintaképekre irányozza a fiatal tanítói nemzedék figyelmét, azt óhajtván, hogy gondolkozásukban és működésükben az öregek által követett útról soha le ne térjenek! Ezután Zsögön Zoltán mondotta el elnöki megnyitóbeszédét, melynek gazdag tartalma kiterjedt a tanítók helyzetének és anyagi viszonyainak még mindig kielégítetlen voltára; az újabban hozott tanügyi törvényeknek a felekezi tanítókkal szemben való mostoha elbánására; a Szövetség céljainak és működésének nagy horderejére. — De egyúttal rámutat arra is, hogy az erdélyi szövetség tagjai között ma még nincs meg az a szoros kapcsolat és együttműködés, amely egy ilyen nagy testületnél elengedhetetlenül kellene, hogy meglegyen. És pedig nincs meg azért, mert ezen testületi szellem ápolására szükséges sajtóorgánum nincs! Szükségesnek tartja azért, hogy a szövetség ezen közgyűlésén gondoskodás történjék egy szövetségi tanügyi lap létesítéséről s az ahhoz szükséges szerkesztőbizottság megválasztásáról.

Az elnöki megnyitó után nyomban püspök úr ő nagyméltósága emelkedett szólásra. Őszintén kimondotta, hogy valahányszor egy új tanügyi lap létesítéséről van szó, mindannyiszor borsózik a háta. Nem azért, mintha a szándék üdvös voltát vonná kétségbe, hanem azért, mert a legtöbb ilyen új alkotásnak sorsa az általános részvétlenség és a megsemmisülés. Ugyanazért, ha az erdélyi szövetség az ő hírlapi működését országos jellegűvé akarja tenni, akkor ott van a *Népnevelő*, ahol erre megfelelő tért biztosan talál. Ha pedig érdekeket akar szolgálni, akkor ott van a mi régi lapunk, a *Közművelődés*, amelynek keretében ez a kérdés könnyűséggel megoldható lesz. Ennél a gondolatnál a szövetség annál is inkább maradjon meg, mert az ő (a főpásztor) anyagi támogatására számítani épen-séggel nem lehet. Nem lehet pedig főleg azért, mert az erdélyi püspök annyiféle segélyezéssel van igénybe véve, hogy azok ellátása után ő is teljességgel szegényre lett! A közgyűlés a főpásztor bölcs tanácsában felismervén az egyedüli helyes gondolkodást, kimondotta, hogy az erdélyi szövetség közleményeinek közzététele céljából a *Közművelődés* című laphoz csatlakozik, olyformán, hogy e közlemények külön mellékleten és külön szerkesztés

alatt egyelőre havonként, később kéthetenként legyenek közzétéve. Hogy pedig a részvétlenségről se lehessen panasz, kérni fogja püspök úr ő excellenciáját, hogy fontos tanügyi érdekből a Közművelődésre való allandó előfizetést hatáskörének egész területén méltóztassék kötelezővé tenni. A szerkesztés kérdésében az indítványok során történt intézkedés. A tulajdonképeni tárgysorozat előtt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a közgyűlés üdvözlét az elnök táviratilag tolmácsolta. Ezután *Hackl N. Lajos* országos ének- és zeneoktatási felügyelő tartott előadást az elemi népiskolai énektanítás céljáról és annak helyes kiviteléről Nagy elevenséggel és könnyűséggel érzékeltette és szemléltette a hangok ugrását terc, quart, quint és octávban, valamint annak lépcsőzetét először az ujjakon, azután a vonalaton, ugyannyira, hogy a két részre osztott hallgatóság az ő mutatásai szerint maga énekelte el két hangra a Kölesey és pápai himnuszt és más énekarabokat. Ez az előadás csak $\frac{3}{4}$ órát vett igénybe, de nagy impulzust adott arra, hogy a hangjegyszerinti énektanítás immár az elemi népiskolában is foglalja el az annyira kívánatos és jogos helyét! Beható vitára adott alkalmat *Szlávik Ferenc* főg. tanár előadása, aki a középiskola részére az elemi iskolától nem kívánt egyebet, mint az értelmes olvasást, a grammatikailag öntudatos helyesírást és a megemésztett számtani négy alapműveletet. A hozzászólások *Meisel* apát egészséges gondolkodásában összpontosultak, aki úgy vélekedett, hogy helyesírást a nyelvtani szabályoknak változatos példákkal való szemléltetésével kell kiépíteni. Ezzel kapcsolatosan *Búzás János*nak azon indítványa, hogy egy ilyen tárgyú vezérkönyv megírására pályadíj tűzessék ki, a szövetségi választmányhoz utaltatott. *Petres József* marosi tan. egyel. elnök beható tanulmányozással ismertette az erdélyi r. kath. státus szervezetét és szabályzatát. Ebből az ismertetésből a következő meglepő dolog derült ki: Az erdélyi r. kath. státusnak a vallás- és közoktatásügyi miniszter által 1873. június 16-án 1008. sz. alatt kelt leiratával tudomásul vett szervezeti szabályzata szerint tagjai a többi között a nyilvános néptanodák rendes tanítói által választott négy néptanítóképviseelő is. Ezzel a joggal pedig az erdélyi r. kath. tanítószék csak azóta élhet, mióta, mint szervezett erdélyi testület megalakult. Így tehát nincs semmi akadályja annak, hogy mi is az erdélyi r. kath. státus gyűlésén képviseletileg megjelenhessünk. — A közgyűlés az intézkedést szintén az indítványok idejére teszi. *Füstös Sándor* a nép bizalmának és erkölcsének megingatását aposztrofálja némely eljárásnak visszaéléseiben s némely tanítónak meggondolatlan viselkedésében. *Szilveszter Dénes* pedig tekintettel a földművelő nép érdekeire és az ifjúság közvetlenebb felügyeletére, igen ügyes érvekkel támogatta azon indítványát, hogy a) a 8 hónapos iskolalátogatás csak a tíz éves korig legyen kötelező; b) a 10—14 évesek a téli 5 hónap alatt járjanak a mindennapi V., VI., VII. VIII. osztályba; c) a 15—17 évesek a 3 évi ismétlődésbe. — Bárha ez az indítvány méltó lett volna az alapos megfontolásra, a közgyűlés néhány hozzászólás alapján, azt még most magáévá nem tehetette. A tisztújítás során a tisztikarban csak annyi változás történt, hogy mivel *Imre János* pénztáros és *Péter Sándor* jegyző visszalépésükhöz határozottan ragaszkodtak, jegyzőnek *Búzás János*, pénztárosnak *György Lázár* (volt ellenőr), ellenőrnek

Márton Emiliy, választmányi tagnak pedig *Ambrus Ferenc* választatott meg.

Idő hiányában a beadott összes indítványok át-tétettek a választmányhoz. A státusgyűlésbe képviselőkül kiküldettek: *Zsögön Zoltán*, *Péterfi Árpád*, *Petres József* és *Gál Sándor*. Egyben meghagyatott az elnöknek, hogy e körülményt püspök úr ő nagyméltósága útján a státus igazgatóságának jelentse be. Végül a szövetség lapjának rovatvezetését *Zsögön Zoltán*ra ruházta.

Elöl kellett volna megemlítenem a közgyűlés főgyőnyörűségét, t. i. a *P. Felicián* énekkarának addig páratlanul szép énekprodukcióit, melyeket részint a püspöki misén, részint a délután 6 órakor tartott vecsernyén hallottunk s melyen Csíkszereda város művelt közönsége is megjelent. — Erről még szólni fogunk. Most azonban legyen némi jutalmazás az a szünni nem-akaró taps és éljenzés, amellyel az elkészült közönség az érdemes mesternek adózni kívánt.

Jogos államsegély Három év előtt borzalmas tűzvész pusztított Pötréte zalamegyei községben. A tűz az egész községet elfhamvasztotta, lakóinak nagy részét koldusbotra juttatta. A község azóta újra épült, de a szegénység megmaradt, róm. kath. iskoláját is csak most tudták felépíteni a pötrétiéik. A közoktatásügyi miniszter segíteni akart a szegény községben és az újonnan épített iskola építési költségeinek fedezetére háromezer korona segélyt utalványozott.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Kiinda Károly Hangutánzó ábécéjének III. kiadása alig egy év előtt hagyta el a Szent-István-Társulat (Budapest, Szentkirályi-utca 28.) sajtóját s máris annyira elfogyott, hogy a jövő tanév szükségletét a maradékból csak részben lehet ellátni s így előállott a IV. kiadás megjelentetésének szüksége, ami bizonyára e munka kedveltségét, hasznavehetőségét, elterjedését bizonyítja.

E mű egyik bírálója a többi közt ezeket mondja: «Az egész könyv tartalma a gyermekek képzetkörének s fölfogóképességének megfelelően van megválasztva. Az ábécés rész egyes szavai eleinte mind olyanok, melyeket a tanuló mindennap használ. Megtalálja benne mind a városi, mind a falusi tanuló a maga szókészletét. Amily mértékben ügyesedik aztán az olvasásban s kezd jobban eszmélni a tartalomra, oly mértékben, lassú egymásutánban kap egy-egy új szót, mellyel szókincsét szaporíthatja. Ezek értelmezése azonban semmi nehézséggel sem jár, mert legtöbbször tárgybemutatással vagy egyszerű szócserével eszközölhető. A nagybetűknél a használt magyar keresztneveken kívül föl vannak véve a régi magyar nevek, hazánk nevezetesebb íróinak, helységeknek, hegyeknek, folyóinak nevei. Ezek felhasználásával vannak alakítva a kisebb számban előforduló rövidebb-hosszabb mondatok. Míg a közmondásoknak fontosságukhoz mérten megfelelő nagyobb hely van biztosítva. Ezeknek csupán szó szerinti való értelmezése a cél. Ennek megfelelően is vannak megválasztva, pl. Kövér csócsa halálát sok éhes has várja. Fut, mint a sánta csacsi. Lassan kása, ne pötyögj stb.

Nyelvedző mondókái is nagy szeretetben részeseülnek a gyermekvilágban, pl. Jobb egy lúdnak két

tyúknyaknál. Csinos csiki csengős csikón, csinos, csákos, csiki csikos ül stb. Népies szólások, kiolvasások, neves írók értékes gyermekversikéi váltakoznak benne egymással, mindannyian az olvasás megkedveltetésére, a gyermek nyelvérzékének képzésére, megszilárdítására törekedve, a II. vagyis olvasókönyvi rész tartalma főleg az ideális irányt szolgálja. Nem e könyv számára lettek ezek készítve, hanem népmeséinkből, neves íróink java munkáiból, a célnak megfelelők kiválogatva. A szívképzésre, akaratirányításra kiváló gond van fordítva. E mesék egy része ápolja, neveli a gyermeki szeretetet, az okosságot, szorgalmat, szerénységet, madárvédelmet, szöfogadást, összetartást, hazaszeretetet, istenféllelmet; másrésze pedig ugyancsak ostromozza a hazugságot, kérkedést, kegyetlenkedést stb. részint nevétségessé téve, részint megutáltatva azokat.

Hogy pedig még a kezdő tanító is azonnal tisztában lehessen a tanítandó anyaggal és az ábécé egyes fejezeteinek módszertani feldolgozásával, szerző egy értékes, *óráról-órára teljesen kidolgozott részletes lecke-tervet* is írt könyvéhez, melyet a kiadó mindenkinek ingyen megküld, aki az ábécét bevezeti. stb.

Ugyancsak a Szent-István-Társulatnál kapható Klindának a fonomikához írt vezérkönyve is, amely az országban eddig megjelent ily munkák közt a legrészletesebb, legbővebb, legjobb.

HIREK.

Zichy Nándor gróf özvegye folyó hó 16-án követte nagynevű vezérünket az örökkévalóság hazájába. A gondolkozásában és cselekedeteiben komoly, daliás megjelenésű Zichy Nándor grófhoz pompásan illett a bájos, nagyműveltség, nyugodt és mégis vigkedélyű, kedves humorral megáldott *Zichy Livia*, a Zichy család szentmihályi ágának eklatáns sarja. Zichy Nándorné grófnő megható hűséggel osztotta meg férjének minden bűját és örömét s mellette állt szívvel-lélekkel az élet minden gondja közt. Férjével együtt élt-halt a jóért, szépért s megkapó volt az a hitvesi együttérzés, amellyel férjét a jótékony-ságok útjain követte. Nyilvános szerepléséről nem kell szólnunk, hiszen fáradhatatlan munkássága mindenki előtt ismeretes. Mi csak belső, családi életére akarunk hivatkozni ez alkalommal, melyből nyilvánvalóan kitűnik, hogy bár Istenbe betett bizalommal, nagy megnyugvással viselte azt a csapást, melyet férjének elhunytá mért reá, nem tudta soká elviselni férje távozását, ő maga is utána ment, hogy vele Krisztusban örökre egyesülhessen.

Petrovác József a Ferenc József-rend lovagja.

Erősen él még emlékünkből az 1913. március 30-i kalocsai ünnep hangulata, mintha csak tegnap lett volna. Ime, most tették arra a koronát.

Petrovác Józsefnek Ő Felsege a *Ferenc József-rend lovagkeresztjét* adományozta. Értékes ez elismerő kitüntetés, mert a legmagasabb helyről jött és mert nem keresték azt. Nem azért dolgozott hosszú ötven éven át, hogy kitüntessék,

hanem dolgozott igazi lelkesedéssel, forró nagy szeretettel. Olyan szeretettel, amely többet áldoz a vérnél, mert nem halálát, hulláját, hanem önmagát, s önmagával egész teremő erejét helyezi a haza oltárára, hogy sok ilyen önfeláldozó munkára kész fiat neveljen nemzetének.

Büszke lehet e kitüntetésre a magyar katolikus tanítóság, mert *Petrovác* az övé egészen s méltán megilleti őt a fölülről jövő kitüntetés, Isten tartsa meg soká nemzetünknek!

Katolikus tanítók küldöttsége a kultuszminiszternél. Az Országos Magyar Kath. Iskola-egyesületnek s az Országos Kath. Tanügyi Tanácsnak *Gieswein* Sándor dr. és *Ember* Károly elnökök, *Wohlmuth* Ernő titkár és *Jeney* István pénztárosból alakult küldöttsége ma délben megjelent *Jankovich* Gyula kultuszminiszternél s több nagyfontosságú kérelmet terjesztett elő. Így elsősorban a kath. tanítóknak most alakulóban lévő betegsegélyző alapjára hívta föl a miniszter figyelmét és kérte ahhoz jóindulatú támogatását. A miniszter a legnagyobb elismeréssel fogadta a kath. tanítók betegsegítő egyesületének tervét, annak, mint szükséges és üdvös dolognak a támogatását kötelességének vallotta s az eszme fölvetéséért melegen üdvözölte a küldöttséget. A küldöttség azután a kultuszminiszternek jóindulatába ajánlotta a Tanügyi Tanácsnak ama már régebben beterjesztett memorandumait, melyek egyikében a nyugdíjtörvény mielőbbi revízióját kérték, másikában pedig az 1907. évi XXVII. t.-c. életbelépése előtt nyugalmazott tanítók illetményének a mai nehéz megélhetési viszonyokhoz illő kiegészítésének óhaja foglaltatott. Az elnökség kifejtette, hogy ahítfelekezeti tanítóság a mostani fizetésrendezésnél az állami tanítósággal szemben ismét hátrébe szorított, kevesebb fizetés mellett családi pótlékban sem részesül, igazságos és méltányos volna tehát, hogy a folytonos mellőzésben részesülő hitvallásos és községi tanítóság ily módokon is kárpótoltassék addig, míg a teljesen egyenlő anyagi ellátás elve megvalósíttatik. A kultuszminiszter mindezen kérelmeket a legőszintébb jóindulattal fogadta és kijelentette, hogy azok mielőbbi teljesítése érdekében minden lehető el fog követni. A küldöttség *Benedek* Sándor dr. államtitkárnál is tisztelgett, aki szintén kifejezést adott a tanítóság iránt érzett nagyrabecsülésének.

TÁJÉKOZTATÓ.

A lakbérosztályok legújabb megállapítása. Az ország városai, nagy és kis községei az egyes lakbérosztályokba a következőképen vannak besorozva:

I. lakbérosztály: Budapest, Fiume.

II. lakbérosztály: Győr, Kassa, Kolozsvár, Pozsony, Szeged, Szombathely, Temesvár.

III. lakbérosztály: Arad, Brassó, Debrecen, Eperjes, Kaposvár, Kíspeszt, Komárom, Marosvásárhely, Már-

maróssziget, Miskolc, Nagyszében, Nagyvárad, Nyitra, Pestszentlőrinc, Pécs, Petrózseny, Sátorajújhely, Sopron, Szatmárnémeti, Szekesfehértár, Szolnok, Trencsen, Újpest, Újvidék, Zombor.

IV. lakbérosztály: Alsókubin, Balassagyarmat, Besztercebánya, Csáktornya, Csíkszereda, Cegléd, Des, Eger, Erzsébetfalva, Esztergom, Gyula, Jászberény, Keeskemet, Liptószentmiklós, Losonc, Lugos, Mako, Nagybánya, Nagybecskerek, Magyankizsa, Nagykároly, Nyíregyháza, Oravicabánya, Pancsova, Papa, Pestújhely, Predeal, Resicabánya, Rózsáhegy, Szabadka, Ungvár, Veszprem, Zalaegerszeg, Zsolna.

V. lakbérosztály: Albertfalva, Alsóendva, Aranyosmaróth, Baja, Balatonfüred, Bán, Bártfa, Békéscsaba, Beregszász, Beszterce, Budafok, Csaca, Celdömölk, Cinkota-Mátyásföld, Deva, Dioszentmárton, Dombóvár, Érsekújvár, Fehértemplom, Gödöllő, Gyöngyös, Gyulafehérvár, Hátszeg, Hatván, Hódmezővásárhely, Iglo, Illava, Ipolyság, Kaloosa, Karánsebes, Keszthely, Királyhida, Kiskunfélegyháza, Kismarton, Kőszeg, Léva, Lőcsé, Magyaróvár, Medgyes, Mezőtúr, Munkács, Nagyenyed, Nagykovács, Nagykároly, Nagykőrös, Nagyszombat, Nagytapolcsány, Orosháza, Orsova, Ózd, Póstyén, Rákospalota, Rákostiget, Rákosszentmihály, Rimaszombat, Salgótarján, Sárvár, Segesvár, Selmec- és Belabánya, Sepsiszentgyörgy, Somorja, Stubnyafürdő, Szamosújvár, Szarvas, Szászregén, Szászsebes, Székelyudvarhely, Szekszárd, Szentes, Szentgotthárd, Szerb-nagyszentmiklós, Szerencs, Szikszó, Szilágysomlyó, Tapolca, Temeskubin, Tiszafüred, Torda, Turócszentmárton, Vác, Vajdahunyad, Versec, Zenta, Zilah, Zólyom, Zityvajdejvulkan, Zsombolya.

VI. lakbérosztály: Abrudbánya, Alsójára, Balázsfalva, Baittonya, Banfityhunyád, Belényes, Bethlen, Békés, Boglár, Bonyhád, Borgó, und, Brád, Breznóbánya, Buziásfürdő, Csakiborgó, Csepel, Csíkszentmárton, Csongrád, Csorna, Csurgó, Dárda, Derecske, Delta, Dunaharaszti, Dunaszerdahely, Dunavecse, Edelény, Enying, Erzsébetváros, Faeset, Fehérgyarmat, Felsőpulya, Felsővizköz, Fogaras, Galánta, Gálgóc, Gálszécs, Gyergyószentmiklós, Gyoma, Hajduböszörmény, Halmi, Hernádszadány, Heves, Héthárs, Homonna, Hosszúfalu, Huszt, Ilosva, Jászkesér, Kapuvár, Karcag, Késmárk, Kézdivásárhely, Királyhelmet, Kiskőrös, Kiskunmajsma, Kiskunhalas, Kisszeben, Kistétény, Kisújszállás, Kiszvárd, Körmend, Körösbánya, Korpona, Kovászna, Kraszna, Kunszentmárton, Letenye, Lippa, Magyarcséke, Magyarigen, Magyarlajos, Magyarpécska, Magyarrégen, Malacka, Marcali, Marosheviz, Marosillye, Marosludas, Mátészalka, Mezőcsát, Mezőkövesd, Miava, Mindszent, Mocs, Módos, Mohács, Monor, Mór, Moson, Muraszombat, Nagyatád, Nagyhegy, Nagydisznód, Nagylak, Nagymihály, Nagyroce, Nagyszalonta, Nagyszőlős, Nagytétény, Nemeszto, Naszód, Nemetbóksán, Nezsider, Nyirbátor, Óbecse, Ógyalla, Orosvég, Pácsa, Paks, Palota, ilva, Párkány, Perlak, Pétervására, Piliscsaba, Puhó, Putnok, Ráckeve, Rahó, Rozsnyó, Ruttka, Sajószentpéter, Sarkány, Sárospatak, Éiklós, Solyvár, Soroksár, Sümeg, Szászváros, Szécsény, Szeghalom, Székelykeresztur, Szempe, Szeicz, Szigetvár, Szilágycseh, Szinyérváralja, Szolyva, Sztropkó, Tab, Tamási, Tasnád, Tata, Técső, Temesrékás, Titel, Tokaj, Topánfalva, Topolya, Tornaalja, Törökbecse, Trsztena, Újarad, Vágbeszterce, Vágújhely, Vát, Varannó, Vecses, Verebely, Visegrád, Vizakna, Zalatna, Zirc, Zsibó.

Az itt fel nem sorolt helységek a VII. lakbérosztályba tartoznak, vagy egyáltalán nincsenek besorozva. A be nem sorozott községekben működő tanítóknak is a VII-ik lakbérosztályra nevezte megállapított lakáspénzre van igényük.

Az 1908-iki évben eszközölt lakbér-osztály-megállapítás 1918-ig érvényes s a besorozás a jövőben is 10 évre szóló hatállyal fog történni.

A pénzügyminiszterium által kiadott e teljesen hiteles lakásbér-beosztást az **Útmutató** szerzői a megrendelőknek külön lenyomatban küldik meg.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

R.-Kéthely. 1. Ha a tanító *fizeteskiegészítő államségélyt*, vagy *csak korpótlék államségélyt* élvez, akkor az 1907. évi 27. t.-cikkben előírt mellékletek nem szükségesek az iskolaszék kérvényéhez. 2. Beosztást nyer 12 betöltött szolgálat alapján a III. fizetési osztály első fokozatába 1800 K fizetésre: 401 + 599 - 1000 K + 400 K és kap 400 K pótlást. Az 514 K kántori díjazásul marad. — **Fiatall tanító.** A tanítói lakásbérkelet és a tanítónak adott természetben való lakás viszonyait az 1913. évi XVI. t.-c. rendezi. Ezzel az 1907. évi XXVII. t.-c. intézkedései hatályon kívül helyezettek. Igen, rendezni fogják. — **B. K. I.** Miután fizeteskiegészítő államségélyt élvez, a többletet hivatalból utalják ki. 2. Beosztást nyer a III. fizetési osztály első fokozatába 1800 K fizetésre. — A tandíjjutó államségély a fizetésbe számít, de nem fizeteskiegészítő államségély, nem esik ugyanilyen elbírálás alá a korpótlék-államségély is. Tehát a segélyt kérelmeznie kell az iskolaszéknek és az összes megkívánt mellékletet csatolják. — **S. J.** Feleltem. Támogatni fogom. — **H. J.** A hitközség, illetőleg az iskolaszék folyamodik a megadott módon a fizeteskiegészítő államségélyért, de az eddig vállalt kötelezettsége alól, tehát a korpótlék fizetésének kötelezettségétől a törvény nem mentesíti. Az újabb terhet az állam vállalja a törvényben előírt indokolt szegénység esetében. Ezért a kérvényhez az összes előírt mellékletet csatolandók. — **F. J.** Elintezem. — **G. J.** A választ levelében adtam meg. — **R. M.** Forduljanak útmutatásért az illetékes esperesi hivatalhoz. — **R. F.** Támogatni fogom.

Kartársak! Adakozzatok, gyűjtsetek az árvaházra és üdülőháza!

A sikeres tanítás kelléke

a jó „tanesszköz“.

Ilyen a BODA-féle mechanikai számoló-szerkezet, mely Magyarországon 7226. sz. a. Németországban 58.339/1910. sz. a. szabadalmat nyert. Az elemi iskolák részére 152.342/1909. sz. a. miniszterleg engedélyezett 1000 koronával jutalmazott, díszoklevél és áll. éremmel kitüntetett, az Orsz. Kath. Tan. Tanács által 32/1910. sz. alatt engedélyezett, továbbá az összes állami iskolák használatára külön is engedélyezett legjobb számoló-szerkezet. Számos elismerő levél, hivatalos bírálat igazolja gyakorlati értékét. **Ára 45 korona.** Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Úrrá és hosszúéletűvé teszi

az I. osztálybeli tanítót a

SZEMLELTETŐ ABC

ÉS OLVASZTATÓGÉP.

nek az olvasás-írás tanításánál való alkalmazása. Hatóságok által engedélyezve.

Ára: használati útmutatással 25 K.

KAPHATÓ:

599-8

ID. ÁRPÁSY JÁNOS

rk. tanítónál Ada, Bács-Bodrogn.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-**
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltek, melyek-
nek díja előre lefizetett.

**A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.**

Esztergomi érseki megye.

Zohori (Pozsony m.) róm. kath. uepiskolánál ürese-
désben levő csak férfi osztálytanítói állásra pályázat hir-
detetik. Javadalom: 1200 kor. alapfizetés, 20 kor. kert-
illetmény és lakás. Tót nyelv ismerete szükséges. Kán-
toriakban jártas előnyben részesül és mellékjövedelemre
számíthat. A folyamodványok *aug. 9-ig Grätzer Ferenc*
plébános, isksz. einökhöz beadandók. Választás aug.
10 én. Iskolaszék.

Zohorra okt. 1-től egy évre helyettes kántortanító
kerestetik. Javadalom megegyezés szerint. Abban az
esetben, ha a fenti állásra oly tanító választatik, aki a
kántoriakat elvégzi (külön díjazással), akkor nőtanítók
is pályázhatnak. Ajánlatok *Klimó Károly* kántortanító-
hoz küldendők *augusztus 9-ig*. Az iskola négy tanerős.
Iskolaszék. 695 1—1

Nagymagasfalu község négy tanerős népiskolájához
tótul is beszélő okl. férfitanító kerestetik. Javadalmazása:
államilag kiegészített törvényes fizetés, 20 kor. kerti át-
lány és 2 szoba, konyha, kamrából álló csinos lakás.
Kántoriakban való jártasság és személyes bemutatkozás
előnyvel jár. Kellően felszerelt kérvények *f. é. aug. 15-ig*
Jábornik Ödön plébános, isksz. elnök címére küldendők
Nagymagasfahura (pósta, vasút helyben). Az állás szept.
1-én foglalandó el. 698 1—2

A kemencei róm. kath. népiskola egy osztálytanítói
és egy osztálytanítónői állásra pályázat hirdetik. Java-
dalma minden állásnak, külön-külön, egyszobás lakás,
1200 kor. fizetés, 20 kor. kertvátság. Kötelessége egy
tanteremben (oktatni) tanítani, az ismétlősöket is taní-
tani, az osztálytanítónak a kántoriakban segédkezni. Vá-
lasztás *aug. 12-én. Steinhübl Ambrus*, iskolaszéki elnök.
710 1—1

Zsitvabesenyőre (Bars m.) okt. 1-től 1914. május 15-ig
bezarólag helyettes kántortanító és egy helyettes tanító
kerestetik. Kántortanító fizetése 7 és fél óra: teljes el-
látás, lakás, fűtés, takarítás (világítás és mosás kivételé-
vel), 250 kor. készpénz és körülbelül 250—300 kor. stóla
és egyebek. 2. Osztálytanító fizetése a tanév tartamára
havi 75 kor. és lakás. Kántortanítóhelyettes köteles ma-
gát lekötni, hogy ezen időre sehova máshova el nem
pályázik, a zavarok kikerülése végett. A község lakossága
tisztá magyar, a viszonyok igen jók, lakosság száma
1700 lélek. Pályázati határidő *aug. 9*. Választás aug. 10.
Iskolaszék. 717 1—1

Az albári (Pozsony m.) róm. kath. kántortanítói ál-
lásra pályázat hirdetik. Fizetés: 1000 kor., melyből
316 kor. államsegély. Lakása: 2 szoba, 2 konyha, 1 ka-
mara, 1 istálló, 500 ööl kert. Csak férfitanítók pályáz-
hatnak. Pályázat határideje *aug. 10*, amely napon vá-
lasztás. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek.
Posta, vasútállomás helyben. Folyamodványok plébánia-
hivatalhoz küldendők. 721 1—2

Alistálon kántortanítónk önkéntes lett. Október 1-től
helyettes kerestetik. Férfiaknak előny. Fizetés: 800 kor.,
egyszobás lakás, stóla. Feladata: a mindennaposok és
ismétlősök tanítása; kántorság teljesen. Kötelmeiben
plébánosa rendelkezése szerint. Határidő: *augusztus 14*.
Iskolaszék. 722 1—3

Egri érseki megye.

Az istenmezejei róm. kath. iskolához egy hónapra
helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése 66-66
kor. Pályázat *aug 15-ig Vágó Lajos* lelkész, Erdőkövesd
cimre küldendő. 699 1—2

A mátramindszenti (pósta, vasút helyben) róm. kath.
kántortanítói állásra elhalálozás folytán pályázat hirde-
tetik. Javadalma: kétszobás lakás, konyha, kamra, pince,
istálló, sertésöl 2 kat. h. 710 ööl szántó, 1037 ööl rét,
1/2 telek után erdő és legelő a közönsben. Párber 140
pár után páronkint 1 véka rozs, 1/2 véka zab, 40 fillér.
A községtől 100 kor., 5 öl tűzifa beszállítva. Stóla.
Ezer pénzértéke az 1893. évi összeírás szerint 574-88
kor. Fizetékiegészítés és esetleges korpótlék államsegély-
ből. Választás aug. 2-án. Az állomást szept. 1-én kell
elfoglalni s a megválasztott 1914. jan. 10-ig mint he-
lyettes lesz alkalmazva havi 80 kor. fizetéssel, azontúl
mint rendes kántortanító. Kellően felszerelt kérvények
Melicher László esp.-plébános címére Dorogháza (He-
ves m.) küldendők. 706 1—1

A jászdózsai róm. kath. népiskolánál a II-ik leány-
osztályba okt. 1-től június végeig helyettes tanító vagy
tanítónő kerestetik. Fizetése 800 kor. Kérvények *ft. Bo-
zóki János* lelkész úrhoz küldendők. 707 1—2

A nyomári róm. kath. filiális kántortanítói állásra
pályázat hirdetik. Jövedelme: 1000 koronáig, 502 kor.
fizetékiegészítési; 108 kor. tandíjkárpótlási; 147 kor.
vallásalapbóli államsegély. Természetesen az új fizetés-
rendezés szerint az államsegély a megválasztott szol-
gálati éveikhez képest emeltetik, még kezdőnél is 200
koronával. Hitközségtől kap: 80 koronát; 7 katasztrális
hold igen jó szántó- és rétföldet egészen közelben,
melyek értéke legalább 400 korona; 6 darab marha s
ugyanannyi sertéslegettetést, legkevesebb 24 véka rozs
párbert s vékánkint 40 fillért; teljesen új lakást, 2 szoba,
konyha, kamrával, istállóval, sertésóllal, 3 vékás kerttel;
3 öl tűzifát beszállítva, de tartozik az iskolát is fűteni;
stólat; búcsuzatónknál versenkint 40 fillért. Az állást
szeptember 11-ére kell elfoglalni. Választás augusztus 7-én,
délelőtt 11 órakor. Személyes megjelenés megkivánatik —
önköltsegen. Kántori teendője igen csekély. Katona-
kötelezettségüknek elegettek előnyben részesülnek.
Kántortanítói oklevéllel, keresztlevéllel, házasságot vagy
nőtleniséget igazoló egyházi bizonyítvánnyal, illetései,
összes eddigi működési és egyéb szükséges okmányok-
kal felszerelt kérvények *Farkas Zsigmond* plébánoshoz
Hangács (Borsodban, vasuti állomás Boldva vagy Sajó
Ecség, Miskolc közelében) küldendők 45 fillér vissza-
küldési bélyeggel egyetemben. 724 1—1

A noszvaji (Borsod m.) róm. kath. tanítói állásra
aug. 15-iki határidővel pályázat hirdetik. Javadalmazása:
két szoba, konyha, kamrából álló lakás és kert. Az
alapítványi pénztárból 400 korona és 800 korona állam-
segélyből. A kérvényhez: oklevél, keresztlevél, családi,
illetései, működési és eskütelési bizonyítvány csat-
landó. Bükkzsérc, *Pathy János* plébános. 718 1—1

Vencsellőn (Szabolcs m.) rk. V-ik női tanítóállásra
pályázat *augusztus 9-ig*. Fizetés 100 korona, 20 korona
kertiilletmény, törvényszerű államsegély. Míg új iskola
felépül egy szobás lakás, azután szabályszerű. Iskola-
szék. 735 1—1

Besenyőtelekre (Heves m.) a reánk következő tanévre helyettes róm. kath. vallású tanítót, esetleg tanítónőt keresünk. Fizetése 800 korona. Kötelessége az első vegyes osztályban tanítani. Állomását évközben el nem hagyhatja. Jelentkezni lehet *augusztus 15-ig*. Tanév kezdete szeptember 1. Iskolaszék. 730 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A felsőmicsinyei rk. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: 572 kor., államsegéllyel 1000 kor. Lakás kerítel. Től nyelv kívánatik. Kérvények az iskolaszékhez *aug. 9-ig* küldendők. 731 1—1

Csanádi egyházmegye.

A kunágotai (Csanád m.) róm. kath. egyház 1913. okt. 1-től kezdődőleg egy évre, míg kántortanító katonai kötelezettségének eleget tesz, helyettes kántortanítót keres, kiknek javadalma havi 80 kor. és körülbelül havi 30—40 kor. stólaris jövedelem s egy, részben burozott szoba. Ha a kántortanító 4—5 hónapra megszabadulna, úgy az alkalmazzott helyettes megbízatása megszűnik. Pályázatok *aug. 10-ig* alulírottához küldendők. *Gyenes Barnabás* esperes. 705 1—2

Győri püspöki megye.

Sopron megye Bősarkány községben lemondással megüresedett I. osztálytanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés az 1913. évi XVI. t.-c.-nek megfelelő. Lakás egy szoba a legszükségesebb bútorzattal. Futás kertilletmény helyett. Tanítja az iskolaszék által kijelölt egyik osztályt és az ismétlősöket. Egyéb tendói és kötelességei a választási jegyzőkönyvben lesznek előírva. Orgonálásban jártasság. Tanévközben állás nem változtatható. Nöller, róm. kath. vallású oly férfitanítók, kik katonai kötelezettségüknek eleget tettek, okmányokkal felszerelt kérvényüket a róm. kath. isksz. elnök címére küldjék Bősarkányba (Sopron m.) *aug. 9-ig*. Állás szept. 1-én elfoglalandó. 694 1—2

A frankói róm. kath. népiskolánál szept. 1-ével az osztálytanítói állás töltendő be. Jövedelem: 412 kor. a községtől, a többi az államtól. Természetbeni lakás, kertilletmény helyett 1 öl lagy tüzifa. Kötelességei a díjlemben. Kellően felszerelt kérvények *aug. hó 3-ig* lőt. *Zaicz Béla* elnök úrhoz Frankóra küldendők. 713 1—1

A vértesszöllősi (Komárom m.) rk. iskolaszék a harmadik tanítói állásra *aug. 10-ig* pályázatot hirdet. Fizetés az új törvény szerint. 729 1—1

Kassai egyházmegye.

Az udvai újonnan szervezett róm. kath. elemi népiskolához második osztálytanító (női) állásra folyó év *aug. 5-re* pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalma: természetbeni tisztás lakás, a hitközségtől 200 kor., kertilletmény, államsegély 1000 kor. Az állás f. év szept. 1-én foglalandó el. 668 2—2

A megüresedett kurimai róm. kath. II-ik tanítói állomásra pályázatot hirdettek. Fizetés 1200 korona. Pályázhatnak tanítók és tanítónők egyaránt. Választás *augusztus 16-án* Kurima (Sáros m.) *Simkoviits István* lelkész, iskolaszéki elnök. 726 1—1

A sebessalgyói (Sáros m.) rk. tanítónői állásra pályázat hirdettek. Fizetése államsegéllyel 1000 korona. Két szobából álló lakás és a szükséges mellékhelyiségek. A zenében való jártasság megkívánatik, mert vasárnap és ünnepnapokon isteni tisztelet alkalmával harmoniumon kell játszani. Választás *aug. 7-én*, az állás azonnal elfoglalandó. Oklevéllel és működési bizonyítvánnyal felszerelt kérvények *Krucsilák István* prépost, isksz. elnök címére Tótsóvárra, p. helyben küldendők. 738 1—1

Kalocsai érseki megye.

A vaskúti róm. kath. iskolaszék újonnan szervezett egy tanítói és egy tanítónői állásra f. év *aug. hó 15-ig* pályázatot hirdet. E két állás egyenkénti jövedelme: 1. A községi pénztárból a kertilletménnyel együtt 800

kor. készpénz havi előleges részletekben; ennek államsegéllyel való kiegészítése az 1913. évi törvény értelmében. 2. Szabad lakás, mely külön-külön 2 szoba, konyha, kamara, pince és a szükséges melléképületekből áll. Kötelességük: Az iskolaszék által megjelölt osztályok és ismétlősök oktatása. A tanítónő a felsőbb osztályok leány növendékeit a kézimunkára díjtalanul tanítani. A bajavidéki róm. kath. egyesületbe belépni. A német nyelv tudása a pályázóktól okvetlen megkívánatik. Az állásokat az iskolaszék által kitűzött időben kötelesek elfoglalni, mely naptól fogva járandóságuk folyósíttatik. A kellőleg felszerelt kérvények a vaskúti róm. kath. iskolaszékhez címezve főt. *Kúts János* kerületi esperes úrhoz (Bácsbokod) küldendők. Vaskút 1913. évi július hó 16-án *Schweyer Ferenc* plébános, isksz. e'nök. 700 1—2

Szilágyi (Bács m.) községben elhalálozás folytán megüresedett kántori állásra pályázat nyitattik. Javadalma: 1. Szabad lakás 600 $\square$ ol. belfőséggel, melynek adóját a kántor fizeti, 2. az állam által adott kántori illetmény fejében 12 kat. hold szántóföld és 4 hold lelegei, melyek után az adót, vízlecsapolási költségeket és minden törvényes illetéket a kántor köteles fizetni, 3. a kántort a következő stóladíjak illetik meg: Házassági esketés után 120 kor., liberás mise után 125 kor., énekes mise után 1 kor., vidékiek házassági esketése után 240 kor., házassági elboesátás után 60 fillér, kis temetéstől 50 fill., nagy temetéstől 150 kor., ezért köteles a háznál latin szertartást végezni, uána magyar éneket énekelni, az uton latinul vagy magyarul zsolnárt, a sirnál pedig magyar éneket énekelni. Nagy halott temetéséről a koporsóba tételért és az uton való magyar énekesért 1—1 kor. jár. A búcsuztatásnál kis halottnál versszakonként 40 fill., nagy halottnál 60 fill., de csakis 15 versig, 15 versétől 20 versig versenkint 1 kor., de azon túl többet búcsuztatni nem szabad. Kötelességei: A megválasztott vagy megbízott kántor köteles az összes kántori teendőket a lelkész rendelkezése és utmutatása szerint személyesen teljesíteni, a szükséges ostyákat külön díjazás nélkül sütni. 2. Erkölcsei magaviseletéről kifogástalan bizonyítványt mutasson be, valamint eddigi működéséről is. 3. Megválasztatása, illetve megbízatása esetén megkívánatik, hogy vallásos és erkölcsös életet éljen, 4. köteles adventben és nagybőjben a hivaték heti 3 órában egyházi énekre oktatni a templomban, 5. kis temetéseknél aruhák kivételéről és behozataláról meg tartogondoskodni, nagy temetéseknél a syndikus vízi a ruhákat. 6. kántori oklevél nem okvetlenül szükséges, elég, ha az illető működési bizonyítvánnyal és a próbán igazolni tudja arra való hivatottságát. Ha kántor hiányában helybeli tanító bizatik meg a kántori teendőkkal, az 1. nem lesz megválasztott, hanem csak megbizott kántor addig, míg helyben tanít és míg kántori hivatásának tennői működése akadályul nem szolgál és tanítói hivatala megszüntével vagy áthelyeztetésével kántori megbízatása is azonnal megszűnik, 2. a szabadlakást a tanító-kántor nem kapja meg, de az adót és egyéb törvényes illetéket fizetnie kell. A próbaéneklés és a választás 1913. évi október hó 15-én délelőtt 10 órakor lesz, amikor a pályázók személyesen kötelesek megjelenni, de az utóköltés megtérítésére igényt nem tarthatnak. A megválasztott állását 1913. évi december hó 1-én köteles elfoglalni. Kellő okmányokkal felszerelt kérvények a szilágyi-róm. kath. plébániahivatalhoz f. évi *október 10-ig* küldendők be. *Bálint György* róm. kath. plébános, hitközségi elnök. 703 1—1

Felsőszentivánra (Bács m.) szeptember 7-én megüresedett magyar tanítvány tanítói állásra pályázat hirdettek *augusztus 5-ig*. Fizetés: községtől 800 korona, 400 korona államsegély, 20 korona kertilletmény, 240 korona lakbér. Kötelesség: az iskolaszék által kijelölt tanteremben tanítani, az ismétlőoktatást ingyen teljesíteni és a bajavidéki tanítóegyletbe tagúl beiratkozni. Pályázhatnak nótanítók is. Kérvények felszerelve *Klauszky Ferenc apát espereshez* Jánoshalmára (Bács m.) küldendők. Állás szeptember 7-én elfoglalandó, mely naptól folyósíttatik a fizetés is. Iskolaszék. 716 1—1

Regőce (Bács m.) község róm. kath. iskolájánál ujonnan szervezett tanítói állásra pályázatot hirdet a regőcei róm. kath. iskolaszék. Az állás jövedelme: a legújabb törvényben biztosított törzsfizetés, lakbér és kertilleték. Az állás f. é. szept. hó 1-én foglalandó el. A megválasztott kötelessége a részére kijelölendő osztályban tanítani és a bajavidéki néptanító-egyesületbe tagnak belépni. A német nyelvben és a kántori teendőkben jártasak előnyben részesülnek. A megválasztott tanító köteles a kántort akadályoztatás esetén helyettesíteni. Mindazon férfitanítók, akik ezen állást elnyerni óhajtják, kellően felszerelt kérvényüket a regőcei róm. kath. iskolaszékre címezve nt. *Bászler István* esp.-plébánoshoz (Gara, Bács m.) aug. hó 15-ig küldjék be. Regőce, 1913. július hó 22. *Maison Jeromos* pléb., isksz. elnök. 723 1—2

Nyitrai püspöki megye.

Nemsó (Trencsén m.) róm. kath. elemi népiskolához 1-5-ös osztály tanítói állásra aug. 7-re pályázat hirdettek. Pályázhatnak tanítónők is, férfitanítók előnyben részesülnek. Jövedelem: hitközségtől 600 kor., lakbér 200 kor., kertilletmény 20 kor., ezeken kívül az iskola fűtésére kap 40 koronát, továbbá megfelelő államsegély. Tannyelv magyar, tót nyelv ismerete szükséges. Kötelességei díjlevél szerint. Kellően felszerelt kérvények községi illetőségi bizonyítvánnyal *Miklósy Rezső* plébános, isksz. elnökhöz küldendők. 697 1—1

A **trencsénhosszúmezői** rk. felekezeti alsó iskolánál 11-od tanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalom: 800 kor. hitközségtől, államsegély, egy szobából álló lakás, két öl kemény tűzifa ismétlőiskola vezetéseért, kertilletmény. Tót nyelv ismerete szükséges. Határidő: aug. 20. Iskolaszéki elnökség. 737 1—1

Az **üregi** (Nyitra m.) rk. népiskolánál szervezett harmadik tanítói állásra az iskolaszék pályázatot hirdet. Javadalom hitközségtől 200 kor., államsegély 1000 kor. Megfelelő lakás, 20 kor. kertilletmény. Pályázati határidő aug. 10., mely időre okmányokkal ellátott folyamodványok az iskolaszékhez beküldendők. Kötelessége az állást szept. 1-én elfoglalni, az iskolaszék által kijelölt osztályokat tanítani, tanítványait templomba és körmenetre vezetni és ott rájuk felügyelni. A tanítási nyelv magyar, de a tót nyelv némi ismerete is kívánatos. Up. Nyitra-Ujlak. Az *iskolaszék*. 739 1—1

Pécsi egyházmegye.

A **lánycsöki V. sorszámu** róm. kath. osztálytanítói állomásra aug. 10-ig pályázatot hirdet. Javadalma: két szoba, előszoba, konyha, éléskamra, pírce, padlás és fűskamrából álló lakás, kertilletmény fejében 2 m. ölfá, 100 kor., a hitközségtől ismétlőoktatásért 42 kor. előleges havi részletekben. A törzsfizetési kiegészítést az államtól az 1913. XVI. t. c. 4. §-a alapján. Csak férfitanítók pályázhatnak. Kötelme: az iskolaszék által kijelölt osztályban a tankötelesek tanítása, vallásérkölcös nevelése, azok templomba és processzióra vezetése, felettük való felügyelet, kántori segédkezés. Orgona- és énekpróba július utolsó vagy augusztus első vasárnapján. Az állomás szept. 1-én elfoglalandó s a fizetés is ettől számítatik. Az egyházmegyei tanítóegylet tagjává kell lenni. Kellően felszerelt folyamodványok a határidőig a lánycsöki isksz. elnökhöz küldendők. Lánycsók, (Baranya m.), 1913. jul. 19. *Magyar Miklós* isksz. elnök. 701 1—1

A **himesházai** róm. kath. népiskolánál segédtanítót alkalmazunk évi 800 kor. tiszteletdíjjal és lakással f. é. december 31-ig, amikor is ezen állás megszűnésével a rendszer javadalmazású osztálytanítói állás fog betöltetni. Pályázhatnak nőtanítók is. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő aug. 10. Himesháza, 1913. július hó 11. *Dr. Frey János* isksz. elnök. 702 1—1

Gyódi róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése: 100 kor. a hitközségtől; államsegély folyamatosan és 20 kor. kertilleték. Lakás természetben. Nők is

pályázhatnak. Kellően felszerelt kérvények aug. 9-ig *Csonka Nándor* plébános, isksz. elnök címére, Keszű (Baranya m.) küldendők. 714 1—1

Szakacs községben (Tolna m.) a róm. kath. óvodához okleveles óvodó kerestetik. Évi fizetése hitközségtől és államsegélyből 600 kor. Lakása két szoba, egy kamra, pírce és konyha. (utóbbi a dajkával közös). Segítségére külön fizetéssel dajka van alkalmazva. Pályázati határidő aug. 3. *Vitkovics Ferenc* plébános, szentszéki ülnök, isksz. elnök. 734 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A **budaszállási** (Nógrád m.) róm. kath. tanítói állásra aug. hó 10-ig pályázat hirdettek. Javadalma: kétszobás lakás, konyha, kamra, istálló, készpénzben és terményben 304 kor., a többi államsegély. Kötelessége: osztálytanítói iskola vezetése, ismétlők oktatása, hittan tanítása. Tót nyelv ismerete szükséges. Tanítónők is pályázhatnak. Kérvények az iskolaszék címére Divénybe küldendők. 728 1—1

Szatmári egyházmegye.

Koncházára (Ung m.) rk. iskolához a jövő tanévre helyettes tanítót, vagy tanítónőt keresek. Fizetése 800 korona és lakás. Pályázatok őrdarmai rk. plébániára küldendők.

Székesfehérvári egyházmegye.

Pusztavám (Fejér m.) községben családi okok miatt egy évre szabadságolt tanítónő helyettesítésére aug. 16. határnapal pályázat nyitattik. Javadalma a szabadságolt részéről havi 80 kor. és a hitközségtől lakás és 3 m. fajúrandóság. Csúpan férfitanító pályázhatik, ki a kántorriakban segédkezni tartozik. Német nyelv tudása szükséges. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Pusztavámi plébániahivatal. 696 1—1

A **vértessacsi** (Fejér m.) róm. kath. segédkán ortanítónői állásra pályázat hirdettek aug. 9-iki határidővel. Jövedelem: hitközségtől 380 kor., államsegély 420 kor., kertilletmény 20 kor., kántortanítónál élelmezés, fűtés és takarítás 400 kor. értékben; egy bútorozott szoba. Kötelmei: az elnöktől kijelölt osztályban tanítani, hetenkint három kijelölt napon orgonálni, kántor betegségekben vagy távollétében a kántori teendőket egész évben végezni. Németül tudók előnyben. Pályázatok ajánlva küldendők. Állás aug. 16-án elfoglalandó. *Dr. Schoderbeck Lajos*, isksz. elnök. 719 1—1

Szepesi püspöki megye.

Komlóskerten (Szepes m.) ujonnan szervezett róm. kath. iskolánál II-ik tanítói (tanítónői) állomásra folyó évi aug. hó 10-ig pályázat hirdettek. Uj lakás. Törvényes fizetés. Kántorságban segédkezni tartozik. Német nyelv ismerete szükséges. Állomás szeptember 1-én elfoglalandó. Folyamodványok iskolaszékre címzendők. U. p. Ólubló. 688 2—2

Szombathelyi egyházmegye.

A **tormaföldei** (Zala m.) róm. kath. osztálytanítói (női) állásra pályázat hirdettek. Javadalma: a hitközségtől az iskolaépületben egy szoba, 100 kor. készpénz és 20 kor. kertilletmény. Államsegély 1100 kor. Kérvények fűtést. *Iker István* plébános úrhoz Szécsisziget aug. 2-ig küldendők. Választás aug. 3-án d. u. 4 óra-kor. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. *Iskolaszék*. 678 2—2

A **nagysitkei** (Vas m.) róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett III. férfitanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése: a hitközségtől 100 kor., 20 kor. kertilletmény és csinos lakás, a törvényes fizetési kiegészítést az államtól. Kötelességei a díjlevélben. A választás aug. 3-án. A személyes megjelenés előnyös. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz. 691 2—2

A **szentesbetyéni** róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: 1. 2 kat. hold 571 öl szántó, 893 öl gyümölcsfákkal beültetett rét, felbecsült jövedelme 80 kor. 2. Tandíjpótló államsegély 452 kor. 3. Termesztények értéke 206 80 kor. 4. Kész-

pénzben a hitközségtől és stóla (20 kor.) 433/20 kor. 5. Új lakás és gazdasági épületek, összesen 1172 kor. Kötelessége egy tanterem vezetése és az összes kántoriak elvégzése. Pályázati határidő *július 31.* Választás aug. 3. Személyes megjelenés és szlovén nyelv ismerete előnyös. Róm. kath. iskolaszék Szentsebestyén (Vas megye).

652 2—2

A csepföldi (Zala m.) róm. kath. iskolánál az ujonnan szervezett III. tanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalom: 1200 kor. fizetés, 20 kor. kertillemény és amíg az új iskola fel nem épül, 1 szobából álló lakás. Kötelességei díjlevél szerint. Pályázhatnak mindkétnevelői okl. egyének. Választás *aug. 12-én.* Az állás szept. 1-én foglalandó el. A legszükségesebb okmányokkal felszerelt kérvények a róm. kath. iskolaszék elnökségének küldendők.

715 1—1

A murahelyi róm. kath. elemi népiskolánál államsegéllyel szervezett második tanítói állásra pályázat hirdettek. Pályázhatnak róm. kath. vallású okleveles, nőtlen férfitanítók. Vend nyelv ismerete előnyös. Javadalom: természetbeni lakás, kertillemény 20 kor., hitközségtől 100 kor. A fizetés többi része (1100 kor.) 1913. évi XVI. t.-c. 4. §-ában megállapított összegig államsegéllyel van kiegészítve. Kötelessége: a rábizott elemi osztályok és ismétlőiskola vezetése, a kertészeti- és gazdasági ismeretek gyakorlati részének kivételével, ami jelenlegi tanító teendője. Az állomás szept. 1-én foglalandó el. Pályázati határidő *aug. 3.* Kérvények Belatincz (Zala m.) főbíró. *Zrínyi Károly* plébános, isksz. elnökhöz küldendők.

708 1—1

Pusztamagyaródi róm. kath. iskolánál ujonnan rendszerezett III. tanítói állásra pályázat *aug. 17-re.* Javadalma 1913. évi törvényben biztosított fizetés, egy bútorozott szoba. Pályázhatnak nőtlen tanítók és hajadon nőtanítók. Kötelessége egyik kijelölt tanteremben és ismétlőiskolában a püspöki tanterv szerint tanítani, gyermekeket templomba kísérni, reájuk felügyelni, ha férfi, kántoriakban segédkezni, ha nő kézimunkát tanítani. Az állomás szept. 1-re elfoglalható lesz. Felszerelt kérvények «Plébánia», Pusztamagyaród (Zala megye) küldendők.

709 1—1

A jánosházi róm. kath. iskolához tanító vagy tanítónő kerestetik. Lakást: szekrény, ágy, asztal székekkel bútorozott szoba. Díja: kert helyett 20 korona; a hitközségtől a fával együtt 100 korona. Ha tanító választatik a kántoriakban segíteni tartozik. Az ismételőket megfelelő arányban tanítja. Az államtól a fentieket kiegészítő államsegély. A kérvények *augusztus 3-án* küldendők be az iskolaszékhez. *Kornfeind Vince*, plébános. 731 1—1

A felsőkethelyi r. k. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme 2 hold és 1396 négyszögöl szántó, 3 hold és hatszáz négyszögöl legelő, 703 négyszögöl rét; felbecsült jövedelme 110/80 kor. Termesztények értéke: 303/22 kor. Kézpénzben 384/98 kor. Összesen 799 kor. E fizetés államsegéllyel egészül ki. Kötelessége egy tanterem (a III., IV., V. és VI. oszt.) vezetése és az összes kántoriak végzése. Pályázati határidő *aug. 8.* Választás *aug. 10.* Kívánatos a magyar és német nyelv. Személyes megjelenés előnyös, de az utóbbi költség az iskolaszék részéről vissza nem térítettik. Bővebbet a r. k. iskolaszék elnökénél Felsőkethely (Vas m.)

741 1—1

A lipótfalvi rk. új tanítói állásra pályázat hirdettek. Az iskola osztatlan. Tankötelesek száma: 60—70. A tan nyelv német-magyar. Jövedelme: a hitközségtől 132 kor. Kertillemény 292 □-ölnyi terület az iskola körül. Lakása: 2 szoba, 1 konyha, pince, éléskamra és faszín. A többi államsegély a legújabb törvény rendelkezése szerint. Kötelessége az ismétlőiskolásokat is tanítani, valamint a kántortanítót helyettesíteni. A kérvények *aug. 15-ig.* bezárólag a kiczlédi plébániahivatalhoz (pósta: Kiczléd, Vas m.) küldendők. Csak férfitanítók pályázhatnak. Személyes megjelenés kívánatos. A választás *aug. 18-án* lesz. Az állás szept. 1-én elfoglalandó.

740 1—1

Váci egyházmegye.

A nagykörosi róm. kath. iskolaszék két nő és egy férfitanítói állásra *aug. hó 9-ig* pályázatot hirdet. Az egyik nőtanítói állás nyugdíjazás folyán üresedik meg nov. 1-én, addig a megválasztott csak helyettes. Javadalmuk az 1913. évi XVI. t.-c. megállapított összeg államsegéllyel, hogy mily forrásokból, a díjlevél részletezi. A férfitanítónak lakása természetben: két szoba, üvegezett folyosó, konyha, éléskamra, faszín, pince-rész, padlás, 75 □öl szőlővel beültetett kert. A nőtanítóknak az V. lakbérosztály szerinti lakbér. Kötelességük a püspöki tantervben előírva és a díjlevélben szabályozva. Az állás szept. hó 1-én elfoglalandó. Családi állapot a plébániahivatal által igazolandó. *Takáts Mihály* p. kamarás, esp.-plébános. 711 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Gadányi (Somogy m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: két szoba, konyha, kamara, istálló, szin, olak, 273 □öl házikert. Tandíjptólás s különféle címeken 950/84 kor. kézpénz, 5^{1033/1600} hold szántóföld, 1^{940/1600} hold rét, 6 öl hasábfű, körülbelül 40 mérő párrosz, mintegy 100 kor. párpénz s stóla jövedelem, 4 db. szarvasmarhára s 8 db. öreg sertésre legelő, temetőfü kaszáltság joga. Megjegyzés: a megválasztott a javadalom élvezetése f. év december 1-én lép, addig a hitközség pénztárából havi 100 kor. fizetést élvez. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő *aug. 12.*, mely napon d. e. 10 órakor választás. Kérvények *Sebestyén József* plébános, isksz. elnökhöz küldendők, u. p. Mesztegnő. 672 2—2

A nagyhidegkuti (Veszprém m.) róm. kath. kántortanítói állásra a «Népnevelő» 27. számában hirdetett pályázat meghosszabbítatik. Választás *augusztus 6-án*, délelőtt 8 órakor. *Iskolaszéki elnök.* 720 1—1

A békási róm. kath. kántortanítói állás betöltendő. Szabályszerű lakáson kívül 1000 kor. jövedelem. Kérvények plébániahivatal címére Nyárádra, (u. p. Dáka, Veszprém m.) küldendők. Választás ideje *aug. 10.* d. u. 3 óra. Személyes megjelenés előnyös. Utóbbi költség meg nem térítettik. 725 1—1

Taszár (Somogy m.) róm. kath. iskolaszéke kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 1908-ban felvett javadalmazási jegyzőkönyv szerint tisztán tanítói 249 kor., kántori 110 kor., szétválaszthatatlan (mint termények egyenértéke) 1757/20 kor., 3 szobás lakás a szükséges melléképületekkel és 556 □öl kertel. Választás 1913. *aug. 12-én* d. e. 10 órakor enekpróbaival összekötve. Előzetes enekpróbák tilva vannak. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. A kérvények *Tihanyi Péter* plébános címére küldendők. 712 1—1

Okl. tanító állást keres. Cím: «Tanító» Bokszeg, Kontrató p. 683 2—2

Kerestetik róm. kath. vallású okl. elemi iskolai tanító házitanítóul egy 9 éves fiú és egy 6 éves leányka tanítására. Megkivánatják, hogy az illető a fiút is zongorára tanítsa. Előnyben részesül, aki a német nyelvet is bírja. Lakást és teljes ellátást az illető a családnál kap. Ajánlatok a fizetési igények megjelölésével és lehetőleg fénykép beküldésével alábbi címre kéretnek: *Kleeblat Nándor*, urad. számtartó Rábakeczől, u. p. Beléd. (Sopron m.) 704 1—2

Cserél. Róm. kath. felekezeti tanítónő alföldi községből bárhová. Ajánlatok kéretnek *Szalayné, Kál,* Pusztalátka. 727 1—1

Egy szerény, föltétlen jóhangú segédet keresek *aug. 15-től*, havi 35 korona, külön szoba harmoniummal, teljes ellátás, mosás és ágyneműt kívül. Bemutatkozás előnyös. *Csima*, főkántor, Törökszentmiklós. 733 1—1

300 koronás Pajkr-féle öt változatú harmonium, egy éves, sürgősen 180 koronáért eladó, rk. kántortanító Láposbánya, up. Misztótfalu (Szatmar m.) 702 1—1